

КНЯЗ ДОНДУКОВ ВЪВ ВИДИН

Записки на неизвестен очевидец

Цели две седмици само една мисъл обладаваше Видин – очакваното пристигане на княз-губернатора. Един указ на полицейския началник гласеше, че настилката на всички главни улици трябва да бъде завършена до 25 октомври, така и стана. Друг указ нареди, всички къщи с неугледна външна страна, с други думи къщите на целия Видин, да се поправят, боядисат, а всички порти, прозорци, капаци и наричани с всевъзможни имена дървени съставни части, да се боядисат. И веднага младо и старо започна да шета непрестанно, от сутрин до вечер, за да изпълни тези наредби. Надпреварваха се по усърдие, целият град миришеше една седмица на блажна боя и докато част от жителите се стараеше да подмлади външността на стария Видин, което затрудни вероятно най-много горките мюсюлмански жени поради неудобното им прикриващо облекло, друга част от населението ограби през това време всички градини, довлече отблизо и далеч цели товари свежа зеленина, за да украси фасадите. На веранди и балкони жени и моми виеха навсякъде венци, често с огромни размери. Плътни, тежки гирлянди се спускаха над портите до земята, навсякъде закачваха знамена, надписи, образи на царя, транспаранти.

Всички свършиха навреме. Многоочакваният ден дойде. Сутринта на 29 октомври жителите на Видин се стекоха плътно към дунавския кей и се струпаха там зад българската милиция, образувала в две дълги редици жив плет край пристана. Там се явиха всички първенци на града, екзарх Антим с православно духовенство, вицегубернаторът, началникът на полицията, членовете на градския съвет, няколко видни турци, турски офицери. Насреща се нареди българската младеж със своите учители, а руските дами заеха близките балкони. Търпението беше изложено на извънредно голямо изпитание, но – подкрепващи се с предлаганите от амбулантни продавачи закуски и освежителни питиета – всички издържаха. Здрачът хвърляше вече сенки над града и турски викачи възвестиха, че илюминацията трябва да започне. Бързо се запалиха огньовете, навсякъде кеят светеше като посред бял ден, там между свежи венци сияеше огромна пирамида, издигната от наквасено в безир бяло ленено платно с надписи, възхваляващи освобождението на България. Запален катран на разлати тави хвърляше ярка светлина върху търпеливо чакащото мнозинство, чиито лица бяха изпълнени от напрежение и почуда от небивалото досега зрелище във Видин! И ето че се даде очакваният сигнал, оръдейни гърмежи екнаха и след десет минути генерал-губернаторът на България слезе на брега при шумно ликуване на мнозинството, посрещнат от духовенството с хляб и сол. Княз Дондуков намери добра дума за всички, приближили се до него, а на явилите се турски офицери извика доста рязко: “Какво правите още тук? Смятате ли, че ми доставяте удоволствие с присъствието си?”

Придружен от видинския окръжен управител, пресрещнал го в Лом, и заобиколен от внушителен щаб, князът премина в каляската си бързо през чаршията до “Игнатиева улица”, където пред издигнатата над всички къщи почетна арка чакаха 24 девойки,

облечени съвсем еднакво в бяло. Това бяха деца от еврейската община, увенчани с рози, които изразиха своята почит към губернатора с немски и френски стихове, венци и хвърляне на цветя, докато равинът и учителят понесоха към него свитъците със свещения закон. Пред къщата на губернатора, където трябваше да отседне княз Дондуков, чакаше множество от богато окичени български жени и девойки, начело с млада учителка, която, с далеч отекващ твърд глас, възвелича “възродителя на България, под чието ръководство и с божията закрила страната ще се разгърне голяма, свободна и могъща и чиято памет и най-далечните внуци ще споменават винаги с благословия!” Князът окачи поднесения му лавров венец на ръката си, адютантите му сложиха другите в колата. Вместо да се отправи сега към пригответените за него покои, князът застана прав и предизвика един вид прием, поиска да му бъдат представени всички висши чиновници и офицери на българската милиция, които остави после да дефилират пред него, подвиквайки им неколкократно “Здравствуйте!” Сетне князът направи посещение на екзарх Антим в отдалечената само на няколко крачки чаршия и след няколко освежителни напитки и кратка закуска се завърна да пренощува на своя кораб. Но тържеството завърши едва с изгасянето на фенерите по улиците, из които до полунощ се носеха пеещи и ликуващи тълпи.

На другата сутрин князът се яви още в ранен час в цитаделата, прие в сарая почитанията на градските първенци и разгледа след това с голям интерес всички помещения на старата “Видине куле”. Князът вдигна една от еничерските стрели, натрупани на цели слоеве върху пода, и каза на придружаващия го тогавашен началник Караджич, че в най-скоро време трябва да се положат грижи за подновяването на силно повредените от калафатските снаряди части на сградите и за покриването на добре запазените кули, а площадът, заобикалящ крепостта към Дунава, да се изравни, да се засади с дървета и да се преобрази в обществено място за разходка, което – поради благоприятното си разположение – ще бъде голяма благодат за Видин, тъй като е беден на такива места. Казват, че още тази пролет щели да осъществят това указание. То не остана, впрочем, единствения подтик, даден от княз Дондуков по време на краткото му посещение. Още на същия ден подир обед той изразил своята благодарност на властите, първенците и офицерите заради великолепия прием и в 10 часа корабът потеглил надолу по Дунава. Вехнешите венци шепнеха още дълго за толкова бързо отлетялото в мечтите великолепие, на което Видин стана свидетел.

Няколко дни след като княз Дондуков посети видинския кастел, на 3 ноември, първия неделен ден, на който беше разрешено на видинските жители да посетят “Видине куле”, се случи печална злополука. Вероятно поради непредпазливо настъпване, се възпламени една от многобройните, изоставени от турците запалителни ракети и причини силен взрив, изхвърлил няколко мъже в близкия двор. Отвратително обезобразените трупове бяха занесени с голяма тържественост в седем отворени ковчези на гробищата и възбудата на населението дълго време не се успокои. Казваха, че турците били оставили мина, предназначена за княза-губернатор, и какво ли не още. Но незабавно възбуденото следствие доказа, че тези слухове са неоснователни. Въпреки това, събитието продължи да тревожи жителите и навред се изказа

Княз Дондуков във Видин

Написано от ivailo

Петък, 10 Декември 2010 03:51

желанието, наред с българската милиция да се въдвори на гарнизон и една руска военна част.

/със значителни съкращения/

Из книгата на Феликс Каниц "Дунавска България и Балканът"
"ИК и Берина", 1995 г.